

La comunicació local en l'ecosistema comunicatiu català

Joan Vila i Triadú

Departament de Comunicació Audiovisual i Publicitat
(Universitat Autònoma de Barcelona)

La comunicació local a Catalunya remunta lleugerament en el bienni 2013–2014, després de quatre anys molt negatius, marcats per la crisi econòmica general i la crisi estructural dels mitjans convencionals, així com per l'aparició d'un emergent món digital. Aquest redreçament ha coincidit amb la reorganització a fons de l'única estructura pública de suport a l'audiovisual de proximitat que es manté, la Xarxa, i amb el naixement de la federació que aglutina les tres associacions de mitjans escrits i digitals històriques. Tots dos fets, juntament amb l'aparició d'un nou operador televisiu amb vocació nacional i arrels al territori, El Punt Avui TV, han trasbalsat un sector que no es resigna a tenir un paper subsidiari en l'ecosistema comunicatiu català.

VILA I TRIADÚ, Joan (2015): "La comunicació local en l'ecosistema comunicatiu català", a CIVIL I SERRA, Marta; CORBELLA CORDOMÍ, Joan M.; FERRÉ PAVIA, Carme; SABATÉ I SALAZAR, Joan, eds: *Informe de la comunicació a Catalunya 2013–2014*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Col·lecció Lexikon Informes, 4, pàgs. 61–72. e-Pub gratuït a <http://dogc.gencat.cat/web/.content/Publicacions/docs/InformeDeLaComunicacioACatalunya13-14.epub>

**Durant els anys
2013 i 2014, el
sector de la
comunicació
local a Catalunya
ha aconseguit
frenar la dinàmica
negativa del
bienni anterior
i ha iniciat
una lleugera
remuntada**

1. Introducció

En el període 2013–2014, el sector de la comunicació local ha aconseguit frenar la dinàmica negativa del bienni anterior (2011–2012) i ha iniciat una lleugera remuntada. S'han produït menys tancaments de mitjans i n'han nascut de nous, sobretot en l'àmbit digital. Les empreses comunicatives més veteranes i arrelades al territori, la majoria de les quals van reaccionar ràpid a la crisi i es van redimensionar, han resistit i comencen a veure la sortida del túnel. Aquesta és la percepció expressada pels representants de les associacions i grups empresarials que conformen el sector.

D'altra banda, ha estat un període de canvis transcendents en l'única estructura pública de suport a la comunicació audiovisual local que queda des de la desaparició de Comunicàlia el 2011, la Xarxa. Amb un nou logotip i una nova filosofia de treball multimèdia, la confluència entre la Xarxa de Televisions Locals (XTVL) i el Consorci de Comunicació Local (COMRàdio) ha deixat pas a un nou organisme públic, la Xarxa Audiovisual Local SL, del qual és titular íntegrament la Diputació de Barcelona, de moment. El 26 de febrer de 2015, el Ple de la Diputació barcelonina va aprovar l'entrada de les altres tres diputacions catalanes a l'estructura de la XAL, entrada que es farà efectiva durant 2015, quan s'hagi ratificat pels seus respectius plenaris. Serà una fita històrica, després de dècades de divergències marcades entre les diputacions en la política de suport als mitjans de proximitat.

En el camp audiovisual, també és remarcable el naixement d'un nou operador, El Punt Avui TV, que va irrompre al començament de 2014 en el mapa de la TDT local en arrendar set llicències per les quals emetia Canal Català, grup que desapareixia després de vuit anys de vida. Igualment, cal esmentar el naixement de l'emissora municipal pública Barcelona FM, rescatada després de tenir la freqüència cedida a COMRàdio des del 1995. Barcelona FM emet regularment des del 25 de setembre de 2014, integrada dins l'empresa pública ICB SPM, que gestiona la televisió local barcelonina, BTV.

En l'àmbit dels mitjans escrits i digitals, el fet més destacat d'aquest bienni és la confluència de les tres associacions existents (ACPC, APPEC i AMIC) en la Federació d'Associacions d'Editors de Premsa, Revistes i Mitjans Digitals en Català, que va néixer el juny de 2014 i va assumir els projectes existents de cadascuna d'elles, sense diluir-ne la personalitat i idiosincràsia. També cal esmentar el naixement de la primera plataforma empresarial de mitjans digitals, el Grup de Diaris Digitals de Catalunya, que al final de 2014 agrupava ja disset capçaleres.

2. La nova Xarxa

La Xarxa ha completat la seva transformació en una plataforma multimèdia de suport a la comunicació audiovisual local en aquest bienni, tot i que en l'anterior ja va fer les primeres passes en aquesta direcció, un cop la Diputació de Barcelona (en el marc del Consorci de Comunicació Local, compartit amb l'Àrea Metropolitana de Barcelona i mig centenar d'ajuntaments) va renunciar a continuar gestionant un

mitjà radiofònic finalista com era COMRàdio, que va cessar les emissions el setembre de 2012.¹

L'1 de gener de 2013 naixia la nova empresa Xarxa Audiovisual Local SL i desapareixien tant la XAL EPE (gestora de la Xarxa de Televisions Locals) com l'Agència de Comunicació Local SL (ACL, gestora de COMRàdio), que li cedien els actius. A partir d'aquell moment, tot quedava sota el mateix paraigües i s'intensificava la convergència de les dues antigues estructures, que s'ha completat durant el 2014.

D'un pressupost sumat de gairebé 20,6 milions d'euros el 2012² s'ha passat a un pressupost de 15,5 milions el 2013 i de 16,6 milions el 2014, tal com recull la taula 1. És a dir, s'ha fet una reducció dràstica el primer any de la unificació (un 25% de retallada) per augmentar-lo un 7% l'any següent. Pel que fa a treballadors, els 212 amb què es comptava l'1 de gener de 2013 (els provinents de les dues antigues empreses i d'algunes de subcontractades, especialment a la XTVL) s'han reduït a 185 en acabar 2014, després d'algunes baixes voluntàries i de l'acomiadament de 15 persones el 19 de juny de 2013. El juliol de 2013 entrava en vigor el nou conveni de la XAL, que unificava condicions laborals i sous i que va ser acceptat en votació pels treballadors uns dies abans, evitant així l'execució d'un ERO que havia plantejat la direcció i que preveia eliminar 77 llocs de treball.

L'1 de gener de 2013 naixia la nova empresa Xarxa Audiovisual Local i desapareixien tant la XAL EPE (gestora de la Xarxa de Televisions Locals) com l'Agència de Comunicació Local SL (ACL, gestora de COMRàdio), que li cedien els actius

Taula 1. Pressupost de la Xarxa, nombre de treballadors i nombres d'entitats adherides (2013–2014)

La Xarxa	2013 ^A	2014 ^B
Pressupost	15.504.828 €	16.600.500 €
Treballadors	212	185
	TV públiques per TDT	15 ^C
	TV públiques per internet	10
Entitats adherides	TV privades	22 ^D
	Ràdios públiques	172
	Total	219
		216

^A Dades a 1 de gener de 2013.

^B Dades a 31 de desembre de 2014.

^C Una d'elles, fora de l'àmbit de Catalunya (Andorra TV).

^D Una d'elles, fora de l'àmbit de Catalunya (Nord TV, Morella, País Valencià).

Font: elaboració pròpia amb dades facilitades per la XARXA AUDIOVISUAL LOCAL.

Pel que fa a les entitats adherides, el nombre no ha variat substancialment: de 219 en començar el 2013 s'ha passat a 216, per la renúncia de cinc emissores de ràdio que s'ha vist compensada per l'entrada de dues televisions privades.

Una conseqüència col·lateral de la reducció de plantilla ha estat el manteniment de la seu de la Xarxa al Pavelló Cambó del recinte de la Maternitat de Barcelona (on ja hi havia COMRàdio). La Diputació havia plantejat un trasllat al recinte de Llars Mundet per agrupar tots els treballadors de la nova XAL, però finalment no va caldre, perquè amb la reducció de plantilla i la reestructuració d'alguns dels espais físics de l'edifici era possible encabir-los tots, a més d'evitar un costós trasllat d'equipaments tecnològics. Durant 2013 es van fer les obres d'adequació interna del Pavelló Cambó i es van seguir utilitzant provisionalment les dependències del Pavelló de Ponent, dins del mateix recinte, que havia estat la seu de la XTVL.

1. Vegeu el capítol "La comunicació local" de l'*Informe de la comunicació a Catalunya 2011–2012*.

2. DIPUTACIÓ DE BARCELONA (2013): *Memòria 2012* [En línia]. Barcelona: Diputació de Barcelona. www.webcitation.org/6WsnCOzJR

L'adequació dels estudis de ràdio per a la producció audiovisual, la instal·lació d'un plató virtual per als informatius i l'aposta per la redacció unificada (amb sistemes d'edició d'àudio i vídeo en els mateixos ordinadors de treball dels redactors) han estat processos complicats que s'han allargat fins ben entrat 2014 i que han deixat a punt la infraestructura de la Xarxa per a l'etapa que s'enceta ara.

La filosofia de servei als mitjans audiovisuals de la nova Xarxa s'ha adaptat a les circumstàncies, especialment a les necessitats econòmiques de les entitats adherides provocades per la crisi (reducció de pressupostos públics i baixada dràstica de la publicitat). Ja no es tracta tant de facilitar continguts a les ràdios i les televisions locals (fins aleshores, la majoria fets per productores privades), sinó de promoure que les entitats produeixin continguts per a tot el conjunt i que rebin uns ingressos en contrapartida. Segons dades facilitades per la direcció de la XAL, el 2011 només el 2% del pressupost de COMRàdio anava a parar directament a les emissores municipals, mentre que a la Xarxa de Televisions Locals el 12% ja circulava cap a les televisions adherides. En l'exercici de 2014, el 42% del pressupost conjunt ha revertit a les entitats adherides (televisions i ràdios) per aportar continguts (notícies o programes) o facilitar serveis tècnics a la Xarxa. Aquesta aposta ha servit perquè moltes empreses equilibressin els comptes d'explotació i superessin millor els últims exercicis.³

La Xarxa aglutina notícies (tant de ràdio com de televisió) produïdes des de les entitats adherides (segons el potencial de producció i la importància del seu àmbit informatiu) i les valora segons l'ús que se'n fa, tant per als programes informatius conjunts de la Xarxa com per als espais propis de les entitats adherides com per a tercers, en especial la CCMA, a partir d'un conveni de col·laboració (signat el maig de 2012 pel que fa a la televisió i ampliat a la ràdio l'octubre de 2012). El 2013, les peces utilitzades per TVC van augmentar un 300% respecte de l'any anterior.⁴ Els barems econòmics són diferents per a ràdios i televisions, segons consta en els protocols d'adhesió que signen els ajuntaments, empreses públiques i empreses privades que formen part de la Xarxa.

Taula 2. Nombre de notícies produïdes i distribuïdes per la Xarxa (2013–2014)

Tipologia de notícies	2013				2014			
	Televisió		Ràdio		Televisió		Ràdio	
	Nom.	%	Nom.	%	Nom.	%	Nom.	%
Notícies produïdes i distribuïdes	29.469	100,00	11.815	100,00	28.565	100,00	15.205	100,00
Notícies fetes per les entitats adherides	24.368	82,69	7.914	66,98	22.520	78,84	12.699	83,52
Notícies fetes per la redacció de la Xarxa	5.101	17,31	3.901	33,02	6.045	21,16	2.503	16,46
Notícies fetes per les entitats adherides i utilitzades als informatius coproduïts des de la Xarxa	12.244	41,55	5.974	50,56	14.889	52,12	11.333	74,53

Font: elaboració pròpia amb dades facilitades per la XARXA AUDIOVISUAL LOCAL.

3. Francesc Pena, conseller delegat de la XAL. Comunicació personal, gener de 2015.

4. DIPUTACIÓ DE BARCELONA (2014): *Memòria 2013* [En línia]. Barcelona: Diputació de Barcelona. www.webcitation.org/6WsCEmG7s

A la taula 2 podem veure com el nombre de notícies produïdes per les televisions ha baixat una mica del 2013 al 2014, així com el percentatge de les fetes per les entitats adherides en relació al total, mentre que en el cas de la ràdio, que partia d'una situació més baixa, ja que el sistema s'estava aplicant des de feia poc, el nombre de notícies elaborades s'ha incrementat significativament d'un any a l'altre i també ha pujat el

percentatge de les peces fetes per les ràdios municipals en relació a les dels serveis centrals de la XAL.

Els espais informatius elaborats per la Xarxa i distribuïts en directe via satèl·lit —als quals cada entitat adherida té llibertat per connectar-s'hi o no— han experimentat canvis d'horari i de format en aquests dos anys, però en aquests moments s'han estabilitzat en els dies feiners al voltant de tres franges horàries: primera hora del matí (7 a 9 h), migdia (13 a 15 h) i vespre (19 a 21 h). Els caps de setmana, les franges canvien: no hi ha franja de matí, les ràdios tenen només la del migdia i les televisions només la del vespre, mentre que els espais esportius incrementen sensiblement la seva presència.

Aquest sistema de treball s'ha traslladat també al camp dels programes. Es manté la programació sindicada, és a dir, la possibilitat que programes produïts a les televisions o les ràdios siguin oferts a la resta (amb un sistema de barems que fa que siguin remunerats els més agafats per les altres entitats). I pel que fa a la programació conjunta o en cadena, després de diferents proves i anàlisis, s'ha decidit focalitzar l'atenció en dues franges horàries: les tardes dels dies feiners pel que fa a la ràdio (amb el programa *La tarda*, de 16 a 19 h, coproduït per una vintena d'emissores amb continguts aportats per totes elles i amb "seu" itinerant) i les tardes dels caps de setmana pel que fa a la televisió, amb un magazín en directe emès des de diferents indrets del país, el programa *Imón.cat*, els dissabtes i diumenges de 20 a 22 h, una franja poc explotada amb continguts propis per cada televisió.

L'aposta pel directe es va provar l'estiu de 2014 amb el programa *País, km 0*, d'emissió conjunta per televisió i ràdio: es van fer 45 programes de dues hores diàries, de dilluns a divendres, del 7 de juliol al 7 de setembre de 2014. El sistema de treball, tant d'aquest espai estiuenc com del seu continuador per a la temporada de tardor-hivern següent, es basa en conjuntar part del personal aportat pels serveis centrals de la Xarxa i part de personal escollit entre les televisions, de manera que es fomenta la interrelació d'equips, mentre que les unitats mòbils necessàries per als directes es reparteixen entre les televisions que en tenen. *País, km 0* va ser premiat com a millor programa de TV Local del 2014 en els Premis Zapping, lliurats per l'associació Telespectadors Associats de Catalunya el 25 de febrer de 2015.

L'aposta per un magazín setmanal en directe, itinerant i de continguts antropològics, festius i de reivindicació del territori ha donat bons resultats comercials, segons els responsables de la XAL.⁵ Els patrocinadors del programa (com ara la Caixa o el Banc Sabadell) han passat a contribuir econòmicament a un sistema d'enquestes sobre l'audiència de les principals televisions de proximitat, al marge dels sistemes ja existents, com ara l'EGM Baròmetre Catalunya,⁶ del patronat del qual la XAL es va donar de baixa el 2011. Aquesta mostra, elaborada per l'empresa Labrand, amb més de 7.000 persones enquestades en quatre onades anuals, s'ha començat a elaborar el 2014 i reflecteix que la televisió de proximitat, fora de l'àrea metropolitana de Barcelona, està excel·lentment posicionada, en alguna demarcació fins i tot com a quarta televisió més vista.⁷

Els espais informatius elaborats per la Xarxa i distribuïts en directe via satèl·lit —als quals cada entitat adherida té llibertat per connectar-s'hi o no—, han experimentat canvis d'horari i de format en aquests dos anys

5. Francesc Pena, conseller delegat de la XAL. Comunicació personal, gener de 2015.

6. Per a més informació, vegeu el capítol "Els sistemes de mesurament d'audiències" d'aquest mateix informe.

7. Francesc Pena, conseller delegat de la XAL. Comunicació personal, gener de 2015.

La Xarxa també participa des de 2014, amb Abertis i l'empresa tecnològica GCO SL, en una prova pilot per a control d'audiència mitjançant l'estàndard HBBTV, que permet saber minut a minut quina cadena sintonitzen els aparells que estan connectats híbridament a la TDT i a internet. Es calcula que el parc de televisions connectades a Catalunya és el 4% del total (més de 100.000), una xifra suficient per extrapolar les dades amb un marge d'error acceptable, atès que n'hi ha moltes més que audímetres en el sistema de Kantar Media.⁸

L'octubre de 2014, la Xarxa va obtenir el Premi Nacional de Comunicació en la categoria de comunicació de proximitat, com a reconeixement a la seva tasca vertebradora i cohesionadora del país.

3. Situació de les associacions del sector audiovisual

Al marge de la Xarxa com a institució pública de suport, el sector audiovisual està organitzat en diferents associacions d'operadors. L'antiga Federació de Ràdios Locals de Catalunya, reconvertida a Federació de Mitjans de Comunicació Local de Catalunya (FMCLC) el juny de 2012, per adaptar-se als nous operadors multimèdia, continua agrupant bàsicament un centenar d'emissores públiques, amb algunes absències importants, com ara les de Barcelona, Tarragona, l'Hospitalet, Badalona i Terrassa.

Tradicionalment aliada de Comunicàlia i contrària a la filosofia de COMRàdio, ara té un acord de col·laboració amb la Xarxa (ja el tenia amb l'ACL en la darrera etapa), pel qual renuncia a distribuir continguts radiofònics i es limita a fer de portaveu dels operadors municipals davant de la Generalitat o el Consell de l'Audiovisual de Catalunya (CAC) i a organitzar activitats de formació i assessorament per als associats. El president de la FMCLC, Manel Ramon (Amposta Ràdio), es mostra satisfet amb la nova etapa de la Xarxa, perquè creu que s'ha anat adaptant cada vegada més a les necessitats de les emissores locals, malgrat alguns experiments en continguts que no han acabat de quallar.⁹

L'associació equivalent en l'àmbit televisiu és la Coordinadora de Televisions Locals Públiques, que presideix Xavier Abelló (TAC12). Agrupa només onze operadors, els únics públics que queden amb TDT (a la Xarxa n'hi ha alguns que només emeten per internet), la majoria a l'àrea barcelonina. En aquest bienni hi ha hagut encara algunes baixes d'operadors públics de TDT. A començament de 2013 va tancar el consorci TDCamp, liderat per l'Ajuntament de Cambrils, que va decidir no només liquidar la televisió sinó també la ràdio, amb més de trenta anys d'història. També s'han dissolt el consorci del Baix Llobregat Nord, que implica el tancament de la veterana televisió local de Sant Esteve Sesrovires TV10, i el del Bages-Berguedà-Solsonès, en aquest cas sense haver arribat a emetre mai.

8. Meritxell Bosch, responsable a GCO SL de la prova pilot de televisió connectada. Comunicació personal, febrer de 2015.

9. Manel Ramon, president de la Federació de Mitjans de Comunicació Local de Catalunya. Comunicació personal, febrer de 2015.

Taula 3. Prestadors de TDT local previstos i en emissió, segons titularitat (desembre 2012 – desembre 2014)

Prestadors de TDT local	Previstos	En emissió		
		Desembre 2012	Desembre 2013	Desembre 2014
Públics	37	15	11	11
Privats	56	44	40	37
Total	93 ^A	59	51	48

^A No es comptabilitzen els tres programes privats declarats deserts en el concurs de 2006.

i

Font: elaboració pròpia a partir de dades del CAC i de l'OBSERVATORI DE LA COMUNICACIÓ LOCAL DE L'INSTITUT DE LA COMUNICACIÓ DE LA UNIVERSITAT AUTÒNOMA DE BARCELONA.

Tal com es recull a la taula 3, segons dades del CAC, en data de 31 de desembre de 2014 emeten 11 operadors públics, dels quals 8 són consorcis i 3 ajuntaments individuals (Barcelona, l'Hospitalet i Badalona), si bé el consorci de l'Alt Empordà és gestionat en solitari per l'Ajuntament de l'Escala. Es dona també el cas curiós de l'Ajuntament del Vendrell, que es va retirar del consorci de l'Alt Penedès i que des de l'abril de 2013 té llogada la freqüència que va guanyar en concurs l'editora del setmanari *El 3 de Vuit*.

Pel que fa als prestadors privats en emissió, han baixat de 44 a 37 en dos anys. L'últim a retirar-se ha estat Televisió de Manresa (juny de 2014), gestionada per *Regió7*. Anteriorment, al final de 2013, les empreses adjudicatàries de dos dels canals de la demarcació de Tortosa (L'Ebre TV i Canal TE) s'havien fusionat, mantenint el nom i la freqüència del més antic i consolidat (Canal TE), tot i que traslladant els estudis d'Amposta a Tortosa.

L'àmbit associatiu dels operadors privats està dividit en dues entitats, que al final de 2014 han iniciat un procés de confluència que preveu acabar en una fusió abans de l'estiu de 2015. D'una banda, hi ha l'Associació Catalana de Concessionaris de la TDT Local, formada actualment per 9 empreses (amb un total de 16 llicències) i presidida per Joan Cal (Lleida TV) des de febrer de 2014 (els presidents anteriors dins d'aquest bienni van ser Marta Polo, de Canal Català, i Fèlix Noguera, de Televisió de Manresa). De l'altra banda, trobem l'Associació de Mitjans Digitals de Proximitat, formada per 10 empreses (amb un total de 13 llicències), presidida des dels seus orígens per Frederic Cano (Esplugues TV), també portaveu del grup empresarial TDI.

Les dues entitats van néixer just després del concurs de TDT local privada de l'estiu de 2006. En aquell moment, la presència d'empreses importants del sector d'àmbit estatal (Localia, Vocento, Uniprex...) era l'escull principal per fer una sola entitat, ja que el grup encapçalat per Cano va creure que les grans ofegarien les petites empreses d'implantació local. Un cop les primeres han desaparegut del sector local, ja no es veu cap raó per a la divisió actual. De fet, Joan Cal i Frederic Cano han compartit la interlocució davant de l'administració catalana i el CAC en els últims mesos.¹⁰

10. Joan Cal, president de l'Associació Catalana de Concessionaris de la TDT Local (ACTDT), i Frederic Cano, president de l'Associació de Mitjans Digitals de Proximitat (AMDP). Comunicació personal, febrer de 2015.

Un dels esdeveniments més importants del bienni és l'entrada del grup editor del diari *El Punt Avui* en l'àmbit televisiu

4. Dos nous mitjans: El Punt Avui TV i Barcelona FM

Un dels esdeveniments més importants del bienni estudiat és l'entrada del grup editor del diari *El Punt Avui* en l'àmbit televisiu. Aquesta entrada es produeix el febrer de 2014, quan arriben a un acord amb Canal Català per llogar set de les llicències per les quals emeten (a les demarcacions de Barcelona, Sabadell, Lleida, Blanes, Tarragona, Vic i Granollers), la qual cosa representa aproximadament el 60% del territori i el 80% de la població de Catalunya. El CAC autoritza l'operació l'abril d'aquell any, en considerar que la llei ho permet, no afecta al pluralisme extern del sector i l'empresa arrendatària es compromet a complir els compromisos adquirits per Canal Català en el moment de guanyar el concurs.¹¹

La decisió del CAC no està exempta de controvèrsia, ja que tres dels sis consellers (els dos designats a proposta del PSC i un a proposta del PP) s'hi oposen i emeten un vot particular, per considerar que "si no s'acredita de manera rotunda el seu caràcter local i de proximitat per a cada demarcació, es pot produir la transformació de fet en una televisió d'àmbit nacional" i que la decisió s'hauria d'haver pres per majoria absoluta i no per majoria simple (en donar-se un empat a tres, es va adoptar amb el vot de qualitat del president).¹²

El president del CAC, Roger Loppacher, creu que "l'arrendatari es va comprometre a complir l'oferta i els compromisos mitjançant els quals es va obtenir l'adjudicació de la llicència". En aquest sentit, recorda que "el CAC fa, tal com fa amb la resta de prestadors, un seguiment de l'observança del pluralisme de les llicències que van ser objecte d'arrendament per part d'*El Punt Avui*, així com un seguiment periòdic del compliment per part dels prestadors d'altres aspectes que contempla la normativa audiovisual."¹³

De la seva banda, el conseller delegat de l'empresa Xarxa de Serveis i de Comunicacions 2014 SL (pertanyent al grup *El Punt Avui*), Joan Vall Clara, ha explicat que, si bé durant 2014 han fet una programació única per les set demarcacions per on emeten, està previst que aquest any 2015 comencin a diferenciar algunes franges horàries, ja que l'objectiu d'El Punt Avui TV és fer una televisió alhora nacional i de proximitat. Vall Clara també va avançar la intenció de l'empresa de llogar cinc llicències més (de quatre de les quals ja s'havia signat l'acord amb l'adjudicatari i d'una més restava pendent el tràmit durant el primer semestre de 2015) per ampliar l'abast de la cobertura al 80% del territori, prèvia autorització del CAC.¹⁴

La programació d'El Punt Avui TV s'ha basat, en el seu primer any de vida, en unes 30 hores setmanals de producció pròpia —bàsicament magazins informatius i d'esports— o de coproducció amb altres empreses comunicatives (VilaWeb, *Enderrock*, *Esguard*...) i ha emès també continguts provinents de la Xarxa. La seva línia editorial, clarament favorable a la independència de Catalunya, no ha estat aliena a la polèmica creada al CAC entre partidaris i detractors de l'operació.

En general, els operadors privats que queden en el territori no han vist l'entrada d'*El Punt Avui* en el sector com una distorsió, sinó com una alenada d'aire fresc, ateses les dificultats econòmiques que arrossegava

11. CONSELL DE L'AUDIOVISUAL DE CATALUNYA (2014): *Acord 52/2014, d'11 d'abril, del Ple del CAC* [En línia]. Barcelona: Consell de l'Audiovisual de Catalunya. www.webcitation.org/6WsmWaVwl

12. CONSELL DE L'AUDIOVISUAL DE CATALUNYA (2014): *Vot particular en relació amb l'Acord 52/2014* [En línia]. Barcelona: Consell de l'Audiovisual de Catalunya. www.webcitation.org/6Wsmlio3P

13. Roger Loppacher, president del Consell de l'Audiovisual de Catalunya. Comunicació personal, març de 2015.

14. Joan Vall Clara, conseller delegat de Xarxa de Serveis i de Comunicacions 2014 SL. Comunicació personal, febrer de 2015.

Canal Català en els darrers anys. La possibilitat de tenir més baixes en alguns dels múltiples del territori, si aquest grup abandonava i no se li permetia llogar les llicències, era vista amb preocupació per alguns operadors. D'altra banda, l'operació de lloguer a El Punt Avui va anar acompanyada de la subrogació de nou dels deu treballadors que Canal Català tenia als seus estudis centrals de Mèdia Park, a Sant Just Desvern, així com la contractació de deu persones més.¹⁵

En l'àmbit radiofònic, cal esmentar el naixement de l'emissora municipal Barcelona FM, que ha quedat englobada dins d'ICB SPM —la societat privada municipal de l'Ajuntament de la capital catalana encarregada dels mitjans de comunicació— i que emet regularment des del 25 de setembre de 2014. Dirigida per Rafael de Ribot —durant uns mesos de 2012, director de COMRàdio—, ha optat per un format de “tot notícies” durant la major part del dia, per compartir programes amb BTV a la franja nocturna i fer una programació més musical durant el cap de setmana. La presència de la ràdio també ha servit per accelerar la conversió de la redacció d'ICB en multimèdia, amb tres canals diferents: la televisió (BTV), la ràdio (Barcelona FM) i el portal informatiu digital (BTVNotícies).¹⁶

5. Una federació que representa gairebé 500 mitjans

En l'àmbit de la premsa (impresa i digital), el fet més destacat d'aquest bienni ha estat la creació de la Federació d'Associacions d'Editors de Premsa, Revistes i Mitjans Digitals, que va néixer oficialment el 16 de juny de 2014, després d'un parell d'anys de negociacions entre les tres entitats federades. El procés es va accelerar amb la demanda feta per la Secretaria de Comunicació de la Generalitat el 2011, en un moment de retallada de les subvencions públiques. Les tres associacions tenen trajectòries històriques i dinàmiques de treball molt diferents, però han trobat la manera de posar en comú diversos projectes, no diluint-se en la federació, sinó mantenint les estructures internes existents i repartint-se el lideratge dels projectes.

L'Associació Catalana de la Premsa Comarcal, nascuda el 1980 i presidida actualment per Carles Ayats (*Setmanari de l'Alt Empordà*), hi aporta 136 mitjans, dels quals 102 són mitjans impresos, entre els quals 3 diaris (*Segre*, *Diari de Girona* i *Regió 7*) i 1 bisetmanal (*El 9 Nou*), i 34 més són digitals, 7 dels quals estan també a l'AMIC.

L'Associació de Mitjans d'Informació i Comunicació (AMIC), que es diu així des de maig de 2014 (abans era l'Associació Catalana de la Premsa Gratuïta i Mitjans Digitals, ACPG), és la més nova, ja que va néixer el 1997, però va saber aprofitar l'auge de les publicacions en línia per créixer ràpidament. Presidida per Alfons Udina (*La Fura*), actualment representa 218 mitjans, dels quals 6 són en paper i de pagament (entre els quals el diari *Ara*), 97 són gratuïts impresos (entre els quals dos diaris: *20 Minutos* i *Diari Més Tarragona*) i 115 són digitals. Cal tenir en compte que 9 d'aquests mitjans estan també dins dels llistats de les altres dues associacions (7 estan duplicats amb l'ACPC, i 2, amb l'APPEC) i que no tots són del Principat (n'hi ha 11 de les Balears, 2 del País Valencià i 1 d'Andorra).

En l'àmbit radiofònic, cal esmentar el naixement de l'emissora municipal Barcelona FM, que ha quedat englobada dins d'ICB SPM, la societat privada municipal de l'Ajuntament de la capital catalana encarregada dels mitjans de comunicació

En l'àmbit de la premsa (impresa i digital), el fet més destacat d'aquest bienni ha estat la creació de la Federació d'Associacions d'Editors de Premsa, Revistes i Mitjans Digitals

15. Per a més informació sobre El Punt Avui TV, vegeu els capítols “Les polítiques de comunicació”, “Els grups de comunicació” i “La televisió” d'aquest mateix informe.

16. Per a més informació sobre Barcelona FM, vegeu el capítol “La ràdio” d'aquest mateix informe.

Finalment, l'Associació de Publicacions Periòdiques en Català (APPEC), nascuda el 1983, agrupa 120 revistes impreses de periodicitats diverses, la majoria d'elles temàtiques amb un àmbit geogràfic que comprèn tota la comunitat lingüística, encara que algunes van adreçades a àmbits territorials més delimitats. L'APPEC, presidida per Lluís Gendrau (*Enderrock*), té associats 18 mitjans digitals, que majoritàriament són les versions digitals de les revistes impreses, però no sempre (*edr*, per exemple, és una revista digital setmanal diferent a l'*Enderrock* en paper, que és mensual) i en dos casos concrets (*Esguard* i *Sentits*) es tracta de revistes per a dispositius mòbils, que no tenen ni versió en paper ni presència a internet.

Tal com es pot veure a la taula 4, el total de mitjans aplegat dins del paraigües de la federació és de 465, un cop descomptades les duplicitats entre associacions.

Taula 4. Mitjans associats a les tres entitats que formen la Federació d'Associacions d'Editors de Premsa, Revistes i Mitjans Digitals en Català (a 31 de desembre de 2014)

Tipologia de mitjans	Periodicitat	ACPC	AMIC	APPEC	Total	Total sense duplicitats
Mitjans en paper de pagament	Diaris	3	1	–	4	4
	Bisetmanals	1	–	–	1	1
	Setmanals	23	5 ^A	3	31	31
	Quinzenals	2	–	3	5	5
	Mensuals	34	–	19	53	53
	Altres periodicitats	39 ^B	–	77 ^C	116	114
Mitjans en paper gratuïts	Diaris	–	2	–	2	2
	Setmanals	–	25	–	25	25
	Quinzenals	–	11	–	11	11
	Mensuals	–	54	–	54	54
	Altres periodicitats	–	5	–	5	5
Mitjans digitals	Generalistes	–	7	2	9	9
	Temàtics	1	24	14	39	39
	Territorials	33 ^D	84 ^E	–	117	110
	Només per a dispositius mòbils	–	–	2	2	2
TOTAL		136	218	120	474	465

^A Inclou 3 capçaleres de les Balears.

^B Hi ha 2 duplicitats amb l'APPEC.

^C Hi ha 2 duplicitats amb l'ACPC.

^D Hi ha 7 duplicitats amb l'AMIC.

^E Hi ha 7 duplicitats amb l'ACPC. A més, inclou 8 capçaleres de les Balears, 2 del País Valencià i 1 d'Andorra.

Font: elaboració pròpia a partir de dades facilitades per l'ACPC, l'APPEC i l'AMIC.

La federació té una junta formada per sis persones, dues per entitat, i és presidida de forma rotativa anual per un dels presidents, mentre que els altres dos en són vicepresidents. En aquesta primera etapa la presideix Lluís Gendrau, de l'APPEC. De moment, la nova entitat no té seu ni personal i funciona a partir dels equips de les tres associacions, coordinats per un comitè executiu, format per un responsable tècnic de cadascuna.¹⁷

En la primera assemblea ordinària de la federació, celebrada el 20 de gener de 2015, es va aprovar un paquet de set projectes conjunts: l'iQuiosc i la Nit de les Revistes i la Premsa en Català (l'edició del 2014 ja es va fer genèrica, anteriorment era només la Nit de les Revistes), els dos projectes que coordina l'APPEC; el Banc de Continguts i la Captació de Nous Recursos Econòmics, que seran liderats per l'AMIC; les Jornades

17. Carles Ayats, president de l'ACPC; Josep Ritort, secretari general de l'AMIC; Helena Solà, gerent de l'APPEC. Comunicació personal, febrer de 2015.

de Formació, el Llibre Blanc del sector (ampliat a les revistes i els mitjans digitals en català) i el Projecte Escoles, que correspon a l'ACPC tirar endavant.

Tots aquests projectes s'han presentat a la Generalitat de Catalunya perquè aportí els ajuts econòmics necessaris per desenvolupar-los. L'ampliació de les iniciatives a tot el sector va ser una condició sine qua non del govern català per aportar-hi diners. En aquest bienni, els ajuts públics s'han estabilitzat en una banda baixa, després de les dràstiques reduccions dels anys 2011 i 2012.¹⁸

L'iQuiosc, presentat públicament el 10 d'abril de 2014, és una plataforma digital que posa a l'abast dels lectors la majoria de publicacions periòdiques en català, en aquests moments més de 200. A més del portal iQuiosc.cat, també hi ha l'aplicació equivalent per a dispositius mòbils iPhone, iPad i Android. Durant 2015 és prevista una campanya televisiva de difusió d'aquesta iniciativa.

El Llibre Blanc de la Premsa Comarcal, del qual han sortit quatre edicions (2010 a 2013) impulsades per l'ACPC, ha fet una parada durant 2014 per reconvertir-se en un informe més ampli de tot el sector, incloent les revistes i els mitjans gratuïts i digitals. En l'edició 2015, prevista per al juny, s'hi afegiran també estudis d'aspectes singulars de cada col·lectiu. A l'espera del nou Llibre Blanc, l'any 2014 l'ACPC ha publicat la *Radiografia 2014 de la premsa comarcal*,¹⁹ un estudi més modest que s'ha fet a partir d'enquestes als associats. Un dels aspectes que conclou és que, tot i baixar lleugerament en termes absoluts la difusió de la premsa comarcal entre 2012 i 2013, el percentatge respecte a la difusió de premsa d'informació general de pagament a Catalunya ha pujat del 23,7 al 25,3%. L'estudi detalla també que, si bé durant 2013 la inversió publicitària en premsa comarcal encara va baixar respecte l'any anterior un 7'8%, per al 2014 se n'estima un lleuger creixement, que s'haurà d'acabar de quantificar.

El naixement de la Federació d'Associacions d'Editors de Premsa, Revistes i Mitjans Digitals ha estat ben acollit al sector. En general, es veu com una eina potent, que dona molta visibilitat als editors en català sense diluir la representació de col·lectius ja prou heterogenis, atès que engloba des dels diaris més consolidats fins a petites publicacions d'arrel associativa, des de revistes temàtiques amb moltes dècades de vida fins a mitjans digitals de nova formada.

Precisament en l'àmbit dels mitjans digitals, aquest bienni ha vist també el naixement d'un conglomerat empresarial, anomenat Grup de Diaris Digitals (GDD), format inicialment per disset capçaleres. Es va constituir el 2013 i es va presentar públicament l'octubre de 2014 en un acte al Col·legi de Periodistes de Catalunya, en el qual també es va anunciar la incorporació d'un mitjà generalista (CatalunyaPlural.cat, l'edició catalana d'ElDiario.es), ja que fins aleshores estava format exclusivament per mitjans territorials, un bon nombre dels quals a l'àrea de Tarragona. El GDD no té encara estructura ni gairebé lloc web (el que tenen remet al compte de Twitter), però els seus promotors creuen que els mitjans digitals no es troben prou defensats per les associacions del sector, al seu parer massa centrades en els mitjans en paper. Volen pressionar les

En l'àmbit dels mitjans digitals, aquest bienni ha vist també el naixement d'un conglomerat empresarial, anomenat Grup de Diaris Digitals (GDD), format inicialment per disset capçaleres

18. Per a més informació, vegeu el capítol "Les polítiques de comunicació" d'aquest mateix informe.

19. ASSOCIACIÓ CATALANA DE LA PREMSA COMARCAL (ACPC) (2015): *Radiografia 2014 de la premsa comarcal* [En línia]. Barcelona: ACPC. www.webcitation.org/6WylP3Jrs

El sector de la comunicació local es comença a recuperar lentament del greu sotrac que ha patit durant la crisi

administracions perquè augmentin la inversió publicitària en l'àmbit digital i volen crear tarifes conjuntes per captar més inversió privada.²⁰

6. Conclusions

El sector de la comunicació local a Catalunya es comença a recuperar lentament del greu sotrac que ha patit durant la crisi. El retrocés evident dels dos biennis anteriors ha suposat la desaparició d'alguns mitjans i ha obligat a reorganitzar en pocs anys el sistema de suport públic que s'havia anat bastint durant dècades.

Tot i que la disminució de la publicitat i dels pressupostos de l'administració local han arribat a posar en perill les seves bases, l'esquelet del sector de proximitat s'ha mantingut durant el bienni 2013-2014: publicacions impreses de titularitat privada (de pagament o gratuïtes) amb fort arrelament al territori, ràdios majoritàriament públiques d'àmbit municipal i un entramat de televisions privades i públiques que, si bé ha patit més per la fragilitat del mapa televisiu, s'ha estabilitzat a la ratlla de la trentena d'operadors resistents, molt per sota de les xifres planejades en el moment d'arrencar la TDT; i, per descomptat, afegint-hi el pes creixent de més d'un centenar de mitjans digitals, el subsector que més recorregut sembla tenir per endavant.

Amb la Xarxa reorientada cap al suport directe a ràdios i televisions, amb la federació de les entitats que agrupen els mitjans escrits i digitals començant a treballar en projectes conjunts per reforçar-los, i amb el repunt de la inversió publicitària que alguns indicadors assenyalen, el futur del sector de la comunicació local apareix menys negre que anys enrere. La comunicació de proximitat, doncs, vol continuar essent cabdal per a la salut democràtica i per al reequilibri territorial de la societat catalana, sigui quin sigui el camí polític que aquesta triï per als pròxims anys.

7. Referències

DIPUTACIÓ DE BARCELONA (2013): *Memòria 2012* [EN LÍNIA]. Barcelona: Diputació de Barcelona. www.webcitation.org/6WsnCOzJR

DIPUTACIÓ DE BARCELONA (2014): *Memòria 2013* [EN LÍNIA]. Barcelona: Diputació de Barcelona. www.webcitation.org/6WScEmG7s

CONSELL DE L'AUDIOVISUAL DE CATALUNYA (CAC) (2014): *Acord 52/2014, d'11 d'abril, del Ple del CAC* [En línia]. Barcelona: Consell de l'Audiovisual de Catalunya. www.webcitation.org/6WsmWaVwl

CONSELL DE L'AUDIOVISUAL DE CATALUNYA (CAC) (2014): *Vot particular en relació amb l'Acord 52/2014* [En línia]. Barcelona: Consell de l'Audiovisual de Catalunya. www.webcitation.org/6Wsmlio3P

20. Tomàs Prados, propietari d'*Eix Diari* (Garraf, Alt i Baix Penedès). Comunicació personal, febrer de 2015.